

pod njegovimi rokami, pomeni razširitev in poglobitev že dozda izrazno bogatega umetnikovega ustvarjalnega procesa.

OBA GORJUPA

(Ob slikarski razstavi Rudija in Tomaža Gorjupa v Mestni galeriji)

Razstave, kjer bi se družno predstavila oče in sin, niso tako pogoste, zato je bil »družinski« nastop dveh slikarjev, Rudija Gorjupa in njegovega sina Tomaža Gorjupa iz Ljubljane, še toliko bolj privlačen in zanimiv. Umetnika sta se v vseh razstavnih prostorih Ljubljanske Mestne galerije predstavila z obširnimi in tehtnim izborom svojih slikarskih del: Rudi Gorjup je kot dolgoletni plodni in uspešni likovni ustvarjalec nanizal pred nami rezultate svojega več kot petnajstletnega likovnega dela — njegov opus na razstavi je nekakšna retrospektiva najbolj izbranih in za njegov izpovedni profil najbolj značilnih del, Tomaž Gorjup pa je predstavil prečiščen izbor svojih najnovejših in v kontekstu splošnega razvoja sodobne umetnosti izredno aktualnih slikarskih stvaritev.

Čeprav sta si oba nastopajoča umetnika v najožjem sorodstvu, bi za njune stvaritve skoraj ne mogli zapisati, da jih veže kakršna koli podobnost v samem načinu likovnega izražanja; to sta dva ustvarjalca povsem različnih temperamentov, različna sta si tako po svojem odnosu do upodobljenega sveta kot po svoji splošni filozofskonzorski opredelitvi. Umetnika nam vsak po svoje odkrivata svoj mali »univerzum«, umetnost slehernega je variacija na neko določeno temo iz vsakdanjega sveta, je bolj ali manj otipljiva realnost, opazovana z določenega miselnega in časovnega aspekta; stvaritve obeh umetnikov pa brez dvoma pomenijo pomemben umetniški prispevek k ob-

čemu, likovnemu dešifriranju znakov in simbolov, ki sestavljajo današnjo komplicirano realnost.

Že s svojimi najzgodnejšimi razstavljenimi deli — to so v glavnem motivi pejsažev in vedut — se slikar Rudi Gorjup odkriva kot vztrajen in pronicljiv iskalec žlahtnih likovnih vrednot, ki jih skriva v sebi naravni red sveta; vrednote preprostega sveta, postanejo trajne likovne vrednote, slikarska poezija neminljive lepote. Najboljše slike iz tega obdobja so tiste, ki jih je porodila trenutna čustvena vznesečnost, so dela, v katerih je strasten ritem narave diktiral formalne rešitve. Konstruktivno prestilizirani pejsaži iz tega časa so likovno šibkejši, kajti umetnik je bil še preveč v kleščah diktata naravnih danosti, da bi naenkrat preskočil v likovno logično, konstruktivno in subjektivno stilizacijo vidnega; tudi estetsko sicer mikavne igre formalnih struktur, živahnih, kratkih potez s čopičem, ki so prekrile ploskve oblikovno močno zreduciranega pejsaža, niso mogle prikriti vseh nedoslednosti in krčevitega iskanja ustreznega likovnega koncepta.

Čeprav se tudi v poznejših delih Rudija Gorjupa vedno znova ponavljajo isti motivi, značilni slovenski pejsaži, mestne in vaške vedute, so v teh delih že prisotne in opravičljive nove izrazne razsežnosti; osnovni zven teh stvaritev je vsakokrat drugačen, slikar nas vedno znova preseneča s svojo izredno široko paletto urejevalnih posegov v oblikovne korenine vidnega: včasih je osnovni poudarek v risbi, nekakšni obrisni mreži, strukturi, ki zajema in poudarja le konture predmetov, drugič je nosilka osnovnega optičnega doživetja in notranje ekspresije barva, ki je nanosena »pointilistično« ali v obliki homogenega izpolnjevanja posameznih delov oblikovanih konstelacij. Neštetokrat je dinamično gibalo kompozicije izrazit kontrast med temno obarvanimi partijami in ekspresivnimi,

svetlimi barvnimi akcenti; stroge konture požira asociacije zbujač boj med svetlobo in senco.

Kljub temu da v odslikavanju in transponiranju realnega pejzaža in vedute slikar Rudi Gorjup uporablja kar prenekatero izrazne možnosti, lahko zapišemo, da je skoraj vsem njegovim slikam, ki so nastale do sedemdesetih let, botrovalo konvencionalno realistično krajinarstvo polpretekle dobe v našem slikarstvu. Edino dela, ki so nastala v zadnjih nekaj letih, odsevajo nov in oblikovno povsem svež slikarjev odnos do realnosti; zunanji videz pejzaža se v teh slikah zgosti v nekakšno ploskovito, z geometrijskim duhom obarvano abstrakcijo. To je v bistvu že popolnoma sodobno, likovno aktualno in skozi izrazito intelektualno sito presejano videnje klasične slikarske snovi; odpira se nova pot iskanja.

Slikarstvo Tomaža Gorjupa je pomemben prispevek v smeri nove likovno-izrazne opredelitve, ki trenutno dominira v svetovnem umetnostnem prostoru — radikalnem realizmu. To je skrajno eksakten, skorajda fotografsko natančen prenos predmetne resničnosti v slikarsko vizijo. Podobe vsakdanjih predmetov — slikar najpogosteje sega v svet tehnološke resničnosti — so podane v vsej njihovi najbolj oprijemljivi telesnosti in globinski razsežnosti, vendar brez slehernega literarno, fabulativno obarvanega podteksta.

Izolirani, iztrgani iz svojega naravnega ali umetno ustvarjenega okolja, ter locirani v metafizični ambient — prostor, ki ni prostor, se zdijo vse te žičke, ključi, vrvice, trakovi, deli elektrotehničnih aparatov in naprav kot sterilizirani in numificirani fetiši današnje precej razburkane in »konfuzne« realnosti.

Nasploh pa je opaziti v slikarskih stvaritvah Tomaža Gorjupa nekakšno dvojnost, ki pa ni niti najmanj v škodo kvaliteti samih del: po eni strani na-

letimo v teh slikah na umetnikov napor po kar najbolj zvesti slikarski obnovitvi snovnih in formalnih podatkov o upodobljenih predmetih, po drugi strani pa nas naravnost prese- neča hotenje po ustvaritvi nekakšnega metafizičnega stanja v sliki.

Nekatere slike Tomaža Gorjupa s svojim »trompe l'oeilom« naravnost šokirajo gledalca; iluzija konkretnega predmeta je pripeljana do takšne stopnje, da nas resnično zavede. Tak primer je »upodobitev« reversa slike; brez dvoma gre tu za nekakšen pamflet na račun modnega in ekstremnega fotorealizma, hladnega, brezčutnega prenosa eksaktne realnosti na slikarsko platno. Tomaž Gorjup sam ne slika po fotografskih predlogah, temveč vedno le po naravi; zaradi tega se njegova verzija »mimesisa« razlikuje od drugih oblik sodobnega realističnega slikarstva; njegovo likovno podajanje ohranja vso živahnost in sočnost pristne slikarske obdelave.

Franc Zalar

OB RAZSTAVI VARSTVO SPOMENIKOV IN STAVBNE DEDIŠČINE V BRITANII

Na prvi pogled skromna, a vsebinsko zgovorna in bogata razstava, ki jo je posredoval British Council prek Zavoda SR Slovenije za spomeniško varstvo in je bila postavljena v vsebini ustrezno razstavišče Arkade, nam je dala dovolj snovi za razmišljanje o splošni nalogi ohranjanja simbolov človekove kulturne preteklosti tako britanskega kot našega odnosa do tega problema.

Še več kot slikovno gradivo, ki je moralo biti prirejeno za potrebe potujoče razstave v sicer kvalitetni, a skrčeni obliki, nam je povedal tekstualni dodatek. Drobna knjižica v obliki kataloga je lahko skoraj nekaj priročnik za poznavanje zgodovine in sedanjega sta-